

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA 's-GRAVENHAGE

uw brief van	uw kenmerk	ons kenmerk	datum
15 juli 2008	2070825250	DRZZ. 2008/3051	20 augustus 2008
onderwerp		doorkiesnummer	bijlagen
Kamervragen over grote overlast voor omwonenden, flora en fauna door laagvlieg oefeningen van de luchtmacht boven de Veluwe			

Geachte Voorzitter,

Hierbij stuur ik u, mede namens de staatssecretaris van Defensie, de antwoorden op vragen van het lid Van Gent (GroenLinks) over grote overlast voor omwonenden, flora en fauna door laagvlieg oefeningen van de luchtmacht boven de Veluwe.

1

Kent u het bericht "Luchtmacht oefent rond Ede/'t Harde"? 1)

Ja.

2

Is het waar dat op 20 mei en 2 juni jl. oefen vluchten van de luchtmacht boven de Veluwe zijn gehouden?

Ja. Van 19 tot 23 mei 2008 is de oefening Redskin Challenge uitgevoerd. Op 2 juni hebben dagelijkse vliegactiviteiten plaatsgevonden.

3, 4 en 5

Is het waar dat omwonenden bewust niet in kennis zijn gesteld van de oefening om zogenaamde spotters en andere belangstellenden niet in de gelegenheid te stellen de oefening te aanschouwen?

Wat is de normale procedure als het gaat om het in kennis stellen van de bewoners bij (oefen)vluchten van de luchtmacht?

Is het waar dat (oefen)vluchten van de luchtmacht bewust niet worden aangekondigd om eventuele protesten van bewoners te voorkomen? Zo ja, vindt u dit een juiste gang van zaken?

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
20 augustus 2008	DRZZ. 2008/3051	2

De Koninklijke Luchtmacht opereert vrijwel dagelijks met jachtvliegtuigen en helikopters in de daartoe op grond van de luchtvaartwetgeving aangewezen en algemeen bekend gestelde gebieden. Deze dagelijkse vliegbewegingen worden niet expliciet vooraf aangekondigd, maar worden zeker niet 'bewust verzwegen' om protesten te voorkomen.

Oefeningen, zoals Redskin Challenge, worden van tevoren door de Koninklijke Luchtmacht aangekondigd bij de betrokken lokale autoriteiten, worden bekendgesteld met een regionaal of landelijk persbericht en worden ook gemeld op de internetsite van het ministerie van Defensie. De pers wordt in de gelegenheid gesteld verslag te doen van dergelijke oefeningen. Oefeningen waarbij wordt afgeweken van de gangbare indeling van de luchtverkeersruimten, worden ook aangekondigd in de Staatscourant.

6

Is het waar dat bij de oefening van 20 mei jl. (volgens omwonenden) recht over de dorpen Renkum en Ede gevlogen is?

Voor deze oefening heeft het ministerie van Defensie, in overeenstemming met het ministerie van Verkeer en Waterstaat, drie bijzondere luchtverkeersgebieden aangewezen met daarbij behorende minimum vlieghoogten (Staatscourant 15 mei 2008, nr. 91). Een van die gebieden omvat ook de gemeenten Ede en Renkum. Op 20 mei heeft de Koninklijke Luchtmacht een aantal klachten ontvangen uit Ede over geluidhinder van jachtvliegtuigen en enkele klachten uit de gemeente Renkum over geluidhinder door helikopters. Vastgesteld is dat de jachtvliegtuigen inderdaad in de omgeving van Ede hebben gevlogen, maar zich hebben gehouden aan de minimum vlieghoogte. Ook werd door helikopters in de omgeving van Renkum gevlogen. Daarbij is de aaneengesloten bebouwing vermeden, maar kan incidenteel een meer afgelegen woning zijn gepasseerd.

7

Wat is het nut van een dergelijke oefening? Hoe verhoudt dit zich tot het woongenot van de bewoners?

De helikopterpiloten oefenden onder meer de samenwerking met grondtroepen als onderdeel van hun voorbereiding op een operationele inzet, zoals de missie in Afghanistan. De oefening dient daarmee een nationaal belang.

8

Is het bericht waar dat er tijdens de oefening van 20 mei jl. boven het stiltegebied van de Veluwe laagvlieg-oefeningen zijn gehouden? Zo ja, hoe is deze verstoring van de flora en fauna te rechtvaardigen?

Van 19 tot 23 mei is gevlogen in de bijzondere luchtverkeersgebieden en het bestaande laagvlieggebied VII. Deze gebieden vallen voor een deel samen met het door de provincie Gelderland in haar milieuverordening aangewezen Stiltegebied Noord Oost Veluwe. De uitgevoerde vliegactiviteiten boven dit stiltegebied vormen echter geen overtreding van de provinciale milieuverordening en leveren ook niet per definitie een verstoring op van flora of fauna. Zie ook mijn antwoord op vraag 11.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
20 augustus 2008	DRZZ. 2008/3051	3

9 en 10

Heeft de luchtmacht een vrijbrief voor zijn doen en laten in natuurgebieden, zolang ze er maar boven vliegen?

Is het waar dat de Natuurwet uit 1995 twee-dimensionaal is en dat derhalve het luchtruim boven natuurgebieden niet onder deze wet zou vallen (wat door de luchtmacht aan bewoners is gemeld)?

De Natuurbeschermingswet 1998, waar vraag 10 waarschijnlijk op doelt, heeft betrekking op alle activiteiten die een verstorend of verslechterend effect kunnen hebben op de habitats of soorten waarvoor Natura 2000-gebieden zijn aangewezen. Militaire vliegactiviteiten in het luchtruim boven Natura 2000-gebieden, zoals de Veluwe, vallen dus binnen het bereik van deze wet voor zover ze een dergelijk effect kunnen hebben.

11

Welk effect hebben de oefeningen gehad op de flora en fauna op de Veluwe?

Het optreden van effecten van militaire vlieg oefeningen op de flora van de Veluwe acht ik uitermate onwaarschijnlijk. Militaire vlieg oefeningen kunnen wel een verstorend effect op de fauna hebben. Het ministerie van Defensie werkt aan de aanvraag voor een natuurbeschermingswetvergunning voor landelijke militaire vliegactiviteiten boven of nabij Natura 2000-gebieden, waaronder laagvliegen met helikopters. Zie ook de antwoorden op de vragen van het lid Ouwehand (Aanhangsel van de handelingen TK 2007-2008, 1622). In de vergunningsprocedure wordt getoetst wat de effecten zijn van deze militaire vliegactiviteiten, gelet op de geldende instandhoudingdoelstellingen.

12

Is het waar dat de oefening van 2 juni jl. niet was aangemeld binnen de luchtmachtorganisatie? Zo ja, hoe heeft dit kunnen gebeuren?

De vliegbewegingen op 2 juni betroffen geen oefening, maar behoren tot het dagelijks gebruik van het Nederlandse luchtruim en de laagvlieggebieden. Dergelijke activiteiten worden niet expliciet gemeld binnen of buiten de defensieorganisatie.

13

Bent u bereid in de toekomst laagvlieg oefeningen met een dergelijke grote vorm van overlast voor omwonenden, flora en fauna tegen te houden?

In het Tweede Structuurschema Militaire Terreinen is het belang van laagvlieg oefeningen beargumenteerd. Kabinet en parlement hebben het nut en de noodzaak van laagvlieg oefeningen met helikopters onderkend. Van de ongeveer 12.000 helikoptervlieguren per jaar worden circa 1.500 uren besteed aan laagvlieg oefeningen in Nederland zelf.

Datum	Kenmerk	Vervolgblad
20 augustus 2008	DRZZ. 2008/3051	4

Defensie zal daarbij de overlast zoveel mogelijk beperken. Laagvlieg oefeningen als Redskin Challenge zullen in de toekomst onderdeel uitmaken van de Natuurbeschermingswetvergunning als genoemd in mijn antwoord op vraag 11 en daarmee getoetst worden aan de instandhoudingdoelstellingen voor Natura 2000-gebieden.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUUR EN
VOEDSELKwaliteit,

G. Verburg

¹⁾ <http://www.tvgelderland.nl/pagina.php?id=27&bericht=48721>

²⁾ Zie ook TK 2007-2008, 1569.